

АНТИНОМІЇ ЗЕМЛЕРОБСТВА: ГЕНОЦИД АБО ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА НАРОДУ

В.Ф. Моргун, кандидат психологічних наук, професор
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка
v_morgun@list.ru

У скарбниці народної мудрості є, принаймні, два погляди на соціально-психологічні етапи впровадження інновацій у життя. Перша концепція передбачає три етапи: це неможливо; у цьому щось є; не може бути інакше. Друга виходить з п'яти етапів: шумиха; нерозбериха; пошук винних; покарання невинних; нагородження непричетних. Знайомлячись з досвідом впровадження природного землеробства таких знаних аграріїв, як Т. Мальцев (Росія), О. Бараєв (Казахстан), А. Подолинський (Австралія), І. Овсинський, Ф. Моргун, С. і А. Антонці, І. Лазаренко, В. і П. Писаренки, С. Прокаєв, А. Тарарико, В. Хорішко, М. Шикуча, Т. Корост (Україна) та ін., і з прямим або підклимним опором цьому досвіду, з гіркою констатуємо – ця рятівна для землі та людей технологія землеробства знаходиться лише на другому етапі обох вище наведених концепцій впровадження нового: «у цьому природному землеробстві щось є», але «нерозбериха» не дає розібратися (!).

Чому ж така сумна картина з темпами просування екологічної системи землеробства, на яку звертають увагу в масштабах всієї планети такі лідери Римського клубу, як Б. Гаврилишин [1], О. Кінг [2] та ін.? І це тоді, коли, наприклад, Ф. Моргун [4] довів, що повторне впровадження природного землеробства у широких масштабах на цілині (1954-1969), у Полтавській (1973-1980) та Белгородській областях (1996-1999) тривало відповідно 15-7-3 роки, тобто відбувалося з подвійним коефіцієнтом прискорення! Прямі нападки на досвід Моргуна були спростовані у працях автора «На захист батька» [8] та «Психохірургія наклепів» [3].

Зупинимося далі на деяких антиноміях землеробства, які дають підставу для негативних міфів про природне землеробство, дезорієнтують масову свідомість аграріїв-практиків і гальмують темпи його впровадження сьогодні.

1. *Інтенсивне землеробство (ІЗ) відоме – природне землеробство (ПЗ) невідоме.* Цей міф спростовується хоча би тим, що досвід природного землеробства Івана Овсинського, відомий з початку ХХ століття, активно запозичений за допомогою емігрантів з царської Росії австралійськими, американськими та канадськими аграріями, але

гальмується на батьківщині, бо «немає пророка у своїй вітчизні». Досвід Моргуна (Ф.Т. Моргун, М.К. Шикуча, А.Г. Тараріко [7]), Антонця (С.С. Антонєць, А.С. Антонєць, В.М. Писаренко [10]), наприклад, хоч і визнається, але й не розповсюджується на рівні державної аграрної політики. Слід віддати належне, останнім часом колосальну роботу з підтримки природного землеробства проводить Президентський фонд Леоніда Кучми «Україна» [4], [9], [11].

2. *Із юридично забезпечене – ПЗ юридично незабезпечене.* Кволе законодавство з природного землеробства прийняте, але воно переважно декларативне і не має, на жаль, достатньої сили, аби подолати опір «хімічного» лоббі, ГМО-лоббі та інших протиприродних лоббі на теренах аграрного виробництва та ринку.

3. *Втрата родючості земель внаслідок ПЗ не карається – приріст родючості земель внаслідок ПЗ не заохочується.* Ще один дуже важливий юридичний аспект, який свідчить про те, що інтенсивне виснаження земель сільськогосподарського призначення контролюється відповідними інспектуючими органами формально і завершується рекомендаційними рішеннями-приписами, які можна проігнорувати (ось де, до речі, криється потужне живлення хабарництва!), що у більшості випадків і спостерігається. Пропозиції для покращення ситуації полягають у тому, аби підсилити штрафи, прописати юридичні механізми припинення діяльності, позбавлення ліцензії тих, хто виснажує або отрує нашу землю, воду і повітря. І, навпаки, необхідно передбачити низку дієвих заохочень, зокрема і економічних, за покращення екологічного стану земель, вод і повітря сільгоспвиробниками.

4. *Кваліфікованих спеціалістів із ПЗ достатньо – спеціалістів із ПЗ дефіцит,* бо у вищих навчальних закладах їх не готують. Дивна річ склалася з аграрною освітою. Диплом вченого агронома дає право труїти землю найсучаснішими гербіцидами, пестицидами, мінеральними добривами, але вносити на поля органіку права не дає. Держава не допускає дипломованих фахівців до застосування екологічної системи землеробства напряму, а нагромаджує припони – вимагає отримати після диплому... додатковий сертифікат (!).

5. *Прибуток від ПЗ достатньо великий – прибуток від ПЗ малий.* Полтавщина, за часів Ф. Моргуна, завдяки прибуткам від ґрунтозахисної системи землеробства збільшила врожаї, газифікувала села, проклала мережу асфальтових доріг, побудувала сотні клубів, шкіл, дитячих садочків, обласну бібліотеку, стадіон «Колос» (тепер – «Ворскла»), відродила садибу Гоголя, музей педагога Макаренка, музей космонавтики Кондратюка, Сорочинський ярмарок тощо. Якби

у ПП «Агроекологія» С. Антонця не було прибутків, то чи зміг би він, разом з потужним сільськогосподарським і житловим будівництвом, відродити дачу-музей В.Г. Короленка, збудувати в с. Михайлики та інших селах господарства дві церкви (!), два сучасних конгрес-холи з готелями (!), контору в стилі модерн (!) тощо.

6. *Ціни ІЗ конкурентоспроможні – ціни ПЗ не по кишені споживачам.* Ціни на екологічну продукцію дещо вищі, але ж набагато корисніші її харчові властивості для здоров'я споживачів. До того ж 80 % її йде на експорт. У Німеччині полиці еко-магазинів моментально стають порожніми! Прикро, що фінансування харчування школярів України настільки мізерне, що директорам шкіл, за системою тендерів, радять купувати найдешевшу «хімію» і забороняють – екологічну продукцію, бо ніхто не прикинув ціну здорового образу життя і харчування дитини. Внаслідок такої економії 80 % випускників шкіл мають хронічні захворювання. Кому надалі служити в армії, кому народжувати нові покоління? І кому нести відповідальність за нездорове харчування хворих дітей?

7. *Забруднені площі ІЗ великі – чистих площ для ПЗ занадто мало* (зокрема, в Україні – біля 5 %). Мені пощастило у 2012 році побувати на виїзній нараді низки наукових інститутів НААН України у Михайликах. Йшлося про стан природоохоронної проблематики. Заступник президента НААН звернув увагу на те, що на порозі екологічної катастрофи людства кількість тем з природного землеробства впала за рік майже у два рази (!?). Чим це пояснити?

Пояснення було несподіваним. Мовляв, в Україні залишилося всього 5 % сільгоспугідь з чистим ґрунтом, придатним для природного землеробства, тому для такої малої частки земель і не потрібна велика кількість науково-прикладних тем. Ось вона і скоротилася.

Виникає питання: а для 95 % забруднених і виснажених земель потрібне ще більше забруднення і виснаження? Та для цих деградованих інтенсивними технологіями ґрунтів, навпаки, природне землеробство потрібне першочергово! На першому етапі – для повернення родючості ґрунтів, на другому – для постачання екологічної продукції на внутрішній та зовнішній ринки. І саме широкомасштабне впровадження природного землеробства зробить привабливим і рентабельним виробництво техніки, розгортання інфраструктури різними галузями промисловості, будівництва тощо.

Очевидно, цей список антиномій сучасного землеробства може бути продовжено, але узагальнення й того, що є, дозволяє сформулювати інтегративну антиномію: *тихий геноцид народу – продовольча безпека народу*. Або – що зробити для того, щоб середня

тривалість життя в Україні досягла, принаймні, тривалості життя в Японії? Пропозиції про покращення справ з природним землеробством майже прямо вказані в розглянутих вище антиноміях. Їх слід доформулювати юридичною мовою.

Враховуючи перебалансування всіх владних структур України у 2014 році, варто прислухатися до поради Федора Моргуна, яку він дав у книзі «Вибір України – порятунок природи і села. Роздуми виборця»: «Шановні українські виборці! Всім нам слід зробити все для того, щоб інтереси 40 відсотків сільського населення України мали своє потужне представництво у Верховній Раді, яке б послідовно і рішуче протистояло всім, хто забув, що село – мати всіх міст, розумними законами і практичними діями зупинило б хаотичну урбанізацію, яка знижує рівень життя і добробуту не тільки в селах, але й у містах і призведе до безповоротного екологічного лиха» [6, с. 201].

Якщо ми оберемо екологічно безграмотного президента, екологічно безграмотних депутатів усіх рівнів, екологічно безграмотний уряд, то ми наблизимо точку неповернення екологічного лиха в Україні, на фоні якого всі теперішні наші чвари виглядатимуть дитячими забавками. Бо, наприклад, тільки екологічно безвідповідальні президенти можуть закликати до військового вторгнення в Україну, яка має низку грандіозних штучних морів на Дніпрі та біля двох десятків атомних електростанцій по всій території. Руйнування гребель викличе страшний потоп, особливо у південних областях України, де висока частка російськомовного населення, про яке особливо піклуються президенти. Руйнування атомних станцій з вітрами може викликати небезпечне радіаційне забруднення не тільки українських, а також російських областей, аж до Москви. Президенти сховаються в бункері, а де подітися росіянам, понад 60 % яких так палко підтримують недолугу українофобську політику президентів?

У книзі «Керівники держав, не бійтеся бути святими» Федір Моргун, звертаючись до всіх землян, пише: «Громадяни, що обирають державних і політичних лідерів! Пам'ятайте, якщо ваші обранці на вищі державні та партійні пости не ставляться до питання охорони природи як до найважливішого питання, вони не заслуговують на вашу довіру.

Для успішного розв'язання проблеми збереження довкілля на всій планеті необхідно всього лише 7-8 відсотків бюджету індустріально розвинених країн. Ось над чим треба міцно подумати – і вжити відповідних заходів – урядам провідних держав світу, а не продовжувати згубну гонку виготовлення зброї тотального взаємознищення.

Керівники держав і політичні лідери! Уважно подивіться та прислухайтеся – і ви побачите, що понівечена природа і діти Землі стукають у двері ваших кабінетів, волають до вашої совісті та сердець. Не бійтеся бути святими! Не залиште без уваги ці заклики, використайте владу, щоб врятувати планету, природу і людей» [5, с. 382].

Отже, питання про вибір між геноцидом і безпекою, зокрема – продовольчою, народів є риторичним. Але воно й досі, на жаль, чекає на відповідь. Чекати залишилося обмаль часу.

Література

1. Гаврилишин Б. Залишаюсь українцем. Спогади. – Вид. 2-е, без змін. – К.: Університетське видавн. «Пульсари», 2012. – 288 с. – (Серія «Українці у світовій цивілізації»).

2. Кинг А. Пусть кошка перевернется. Двадцатый век в жизни одного человека / перев. с английского Н.С. Микишина. – М.: Институт экономических стратегий; Международная Академия исследований будущего, 2012. – 464 с.

3. Моргун В.Ф. Психохірургія наклепів. – Полтава: Полтавський літератор, 2005. – 284 с.

4. Моргун В.Ф. Фізико-економічні ідеї природного земледілля С. Подолинського, В. Вернадського, Н. Руденко і опыт Ф. Моргуна по ускоренню их внедрения в Казахстане, Украине и России // Фізико-економічні засади збалансованого розвитку агросфери (до 150-річчя від дня народження В.І. Вернадського). Зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 11 квітня 2013 р.) / відп. ред. Ю.О. Лупенко. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2013. – С. 131-140.

5. Моргун Ф.Т. Руководители держав, не бойтесь быть святыми. – 3-е изд., доп. [В. Женченко. Украина ловила Федора Моргуна, но не поймала. Вместо предисловия; И. Зязюн. «Свидетельствую, что самые лучшие слова о Ф.Т. Моргуне еще не сказаны». Вместо послесловия]. – Полтава: Полтавський літератор, 2006. – 400 с.

6. Моргун Ф.Т. Вибір України – порятунок природи і села. – 2-е вид., доп. – [М. Костенко. Пророк своєї Батьківщини. Слово прощання з автором (замість передмови)]. – Полтава: Дивосвіт, 2008. – 236 с.

7. Моргун Ф.Т., Шикун Н.К., Тарарико А.Г. Почвозащитное земледелие. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Урожай, 1988. – 256 с.

8. На захист батька / автор-укладач В.Ф. Моргун. – Вид. 5-е, доп. – Полтава: Полтавський літератор, 1998. – 232 с.

9. Органічне виробництво і продовольча безпека / за ред. О. Скидана та ін. – Житомир: Полісся, 2013. – 492 с.

10. Органічне землеробство: з досвіду ПП «Агроєкологія» Шишацького району Полтавської області. Практичні рекомендації / С.С. Антонєць, А.С. Антонєць, В.М. Писаренко та ін.; за ред. В.М. Писаренка. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 200 с.

11. Практичне природне землеробство: якість продукції, ефективність, перспективи. Матеріали Міжнародного семінару (м. Мелітополь, 15 листопада 2013 року) / за ред. В.М. Кюрчева, В.Т. Надикто, Т.В. Герасько та ін. – Мелітополь: Таврійський державний агротехнологічний університет; Люкс, 2013. – 329 с.